

MEÖT Szociáletikai konferencia

2022. november 10.

absztraktok

László Virgil: Békességteremtés az Újszövetségben

Az Újszövetségben a béke, a békesség, a megbékélés forrása egyértelműen Isten (pl.: Kol 1,20; Jel 1,4), illetve Krisztus (Jn 14,27). A Krisztushívők békességre való törekvése, béketeremtése ebből a gyökérből fakad a reflektív etika jegyében, mintegy az isteni aktus tükrözéseként a világban (2Kor 5,18-19). A Boldogmondások vonatkozó állítása szerint a békét teremtők Isten fiainak fognak nevezetni (Mt 5,9). Az istenfiúság Máté evangéliumában sajátos hangsúlyt kapó metaforikus koncepciója pontosan ugyanezt fejezi ki: aki az „apjára ütött,” azon az édesapja vonásai, gesztusai, cselekvési mintázatai ütköznek ki. A békességteremtés újszövetegi megközelítésben tehát *imitatio Dei*, melynek jelentőségét a Zsidókhöz írt levél szerzője ekképp fogalmazza meg: „Törekedjete mindenki iránt a békességre és a szent életre, amely nélkül senki sem látja meg az Urat.” (Zsid 12,14)

Nacsinák Gergely: A személy fogalma a 20. századi ortodox teológiában

Akár együttélésről, akár békesség-teremtésről legyen szó, mindkét esetben kulcsfontosságú a *személy* fogalma: mert ez adja meg azt az ágenst, amely együttműködésre, külső és belső békességre törekedhet. Milyen víziója van a modern ortodox teológiának és lelkiségnek a személyről? Milyen utakat, milyen távlatokat kínál a számára? Ezt tekinti át dióhéjban a jelen előadás.

Dr. Orosz Gábor Viktor: „Valami ritka rend” - A béke ekkleziológiai kontextusairól

Mindeddig elsősorban ellentétes fogalompárok által – háború és béke, igazság és igazságtalanság, szegénység és gazdagság, barát és ellenség, hatalom és elnyomás, evilág és újjá teremtett világ, - kifejtett gondolatokra figyeltünk a békével, a megbékélés lehetőségével és az egyházi szolgálattal kapcsolatban. A béke fogalma ugyanakkor integratív jelentőséggel is bír. Ami Jézus Krisztus kozmikus és evilági békét teremtő munkája által értelmezhető, és melynek következtében az említett dichotómiák megszűnnek, vagy legalábbis a szó egy bizonyos értelmében „kezelhetővé válnak”. Az előadás arra keres választ, hogy a teológiailag eltérő ekkleziológiai megfontolások hogyan képesek a jézusi béketeremtés "boldogságát" saját rendszerükbe integrálni?

Dr. Ötvös Csaba József: Az orosz-ukrán háború és az ortodox egyházak.

Az Oroszország és Ukrajna között kirobbant háború számos feszültséget hordozott és hordoz ma is. A gazdasági, politikai és társadalmi kérdések mellett magától értetődően a vallási és egyházi aspektusok is jelentős szerepet kaptak.

Nem pusztán a két ország vezetése, hanem az Orosz Patriarchátus és az önállóvá vált Ukrán Ortodox Egyház között is kiéleződött a már korábban is feszült viszony. A háború megítélése azonban már kirobbanása pillanatában messze túlnőtt a két ortodox egyház közötti belső viszony korlátain, és egyetemes válaszokat követelt minden vallási vezetőtől. Ezek a válaszok nemcsak világos állásfoglalásokat, a békére törekvő deklarációkat vonultattak fel, hanem komoly vallási és egyházi érdekellentéteket is a felszínre hoztak.

Tervezett előadásomban a háború kérdését igyekszem körbejárni, felvonultatva az eddigi megszólalásokat és állásfoglalásokat azzal a céllal, hogy a vizsgálat eredményeként a különböző ortodox álláspontok mellett az egyházak közötti belső viszonyrendszer is láthatóvá legyen.

Barcsi Tamás: Kultúrharok, szolidaritáshiány, hamis elismerés. A magyar társadalom néhány problémájáról elismeréseméleti aspektusból

Előadásom kiindulópontját az elismerésemélet jelenti, főként Axel Honneth, Jürgen Habermas és Charles Taylor elismeréseméleti megállapításaira támaszkodom. Rövid elméleti bevezető után elismeréseméleti szempontból próbálom megragadni a magyar társadalom néhány alapvető problémáját. Megkísérlem feltárni az utóbbi években fellángoló kultúrharok néhány kiváltó okát. Megvizsgálom, hogy a nyugati identitáspolitikai küzdelmek mennyiben határozzák meg a magyar kultúrharokat, és milyen egyedi jellegzetességei vannak ezeknek. A tudományban és a művészeti életben tapasztalható konfliktusokról is szót ejtek, tárgyalom a hamis elismerés jelenségét. A magyar társadalomban tapasztalható szolidaritáshiányról is megfogalmazok néhány gondolatot társadalomfilozófiai aspektusból. Végül választ keresek arra a kérdésre, hogy milyen lehetőségeink vannak e konfliktusok, problémák feloldására, megoldására.

Balogh László Levente: A politikai megosztottság dilemmái

A politikában általában fogalmi ellentétpárok alapján tájékozódunk, amelyek meglehetősen esetlegesek, mégis alapvetően meghatározzák politikai valóságunk érzékelését. Ahhoz képest, hogy az ellentétes fogalompárok mennyire magától értetődőek a politika értelmezése szempontjából, manapság nagyon sok szó esik a politikai megosztottságról, egészen pontosan a társadalom politikai alapon való polarizálásáról, amelynek megnyilvánulásai egyáltalán nem magától értetődőek. Ebben az előadásban arra teszek kísérletet, hogy a polarizáció „normális” és „kóros” formáit megkülönböztessem egymástól, amennyiben előbbi a demokrácia elengedhetetlen feltétele, utóbbi azonban komoly veszélyt jelent rá.

Czentnár Simon: A békéltetés szolgálata az emberi kapcsolatok különböző szintjein

A megbékélés a keresztyének számára mindenekelőtt jó hír, azután pedig – ennek szerves következményeként – megbízatás és küldetés: a békéltetés szolgálata. „Mindez pedig Istentől van, aki megbékéltetett minket önmagával Krisztus által, és nekünk adta a békéltetés szolgálatát” (2Kor 5,18). Pál apostol számára ez az evangélium középpontja, emellett pedig a keresztyén ember világban való forgolódásának origója is, ugyanis – Bonhoeffer szerint – „nincs a világnak egyetlen darabja sem, legyen az bármennyire elveszett, bármennyire istentelen is, melyet Isten Jézus Krisztusban ne fogadott volna el, ne békéltetett volna meg.”

Napjainkban ugyanakkor a keresztyén embernek a jó hírrel együtt egy olyan szorongással is szembe kell néznie, mely – a legalapvetőbb meggyőződéseit érintve – már a hermeneutika szintjén jelentkezik: a különböző társadalmi csoportok egymással szöges ellentétben álló jelentésekre jutnak akkor, amikor a békesség és béketeremtés fogalmait értelmezik. A béketeremtés – abszurd módon – fegyverek, vagy legalábbis úgynevezett „igazságtételek” által valósul meg (úgy napjaink konkrét háborúiban, mint a különböző társadalmi csoportok súrlódásaiban). Többen már fel is állították a diagnózist: a posztmodern politizálás korába léptünk, ahol a közbeszédet a fennálló hatalom birtokolja, és a számára hasznos problémákat tematizálja. „Tematizálni annyi, mint a társadalom

életének valamilyen létező vagy nem létező [...] eseményét, összefüggését témaként izolálni; a témát a közösség ügyeként, létkérdésként, igazságként általánosítani...” – írta Szilágyi Ákos költő, író a 2000-es évek közepén. Azóta – a narratívák küzdelmének tüneteiként – a „tematizálás” szó a közéleti párbeszéd általánosan használt kifejezésévé nőtte ki magát. Lehet, hogy egyesek a hatalmi harc eszközeként használnak témákat, az érintettek számára azonban ezekben nem kisebb tét forog kockán, mint az emberi élet. A jelenség ugyanakkor nem új: a narratíva-teremtés igénye minden korban érvényes volt a társadalmak életében, sőt, nem is tud az ember narratívák nélkül élni. A nyelvért, az értelemért folytatott harc egyúttal a bizonyosságra vágyó emberi lélek békétlensége is. Hogyan tekintünk tehát a társadalom kollektív önértelmezésébe beépült meggyőződésekre, a történelmi sebekre? Hogyan álljunk a közéletben megfogalmazódó elégedetlenséghez, a polarizálódáshoz, az egymástól való elidegenedés érzetéhez; a véleménybuborékok egymással sokszor összeegyeztethetetlen világaihoz?

A címben jelzett előadás a református keresztyén dogmatika és etika szempontjából kívánja folytatni a párbeszédet, lehetséges válaszokat keresve arra a kérdésre, hogy milyen következményekkel járhat a kiengesztelődés tanának megértése és megélése gyülekezeteinkben, az emberi kapcsolatok különböző szintjein, a keresztyének társadalmi interakcióiban. „Mert a keresztyén ember és egyház nemcsak azért felelős, hogy tettei megfeleljenek az erkölcsi normáknak, hanem felelős valóságértelmezéséért, a Biblia értelmezéséért, igen, felelős teológiájáért, s ezek következményeiért is!” – írja Fazakas Sándor. Miroslav Volf szerint csak akkor köteleződik el valaki keresztyénként a társadalmi megbékélés mellett, ha gondolkodását és magatartását a megbékélés bibliai (páli) fogalmai határozzák meg; ez a hozzáállás („narratíva”) ugyanis az Isten és az ember természetéről, az igazság és a szeretet viszonyáról szóló, alapvető hittartalmak koherens együttesét foglalja magában. Istennel való megbékélésünknek és a békéltetés szolgálatának lehetősége (és felelőssége) alapjaiban formálhatja át az emberi kapcsolatokról való gondolkodásunkat, valóságértelmezésünket. Keresztyénként nem is elégedhetünk meg ennél kevesebbel, hiszen „nem egyébből, mint hitetlenségből fakad az, ha a világnak kevesebbet akarunk adni Krisztusnál” (Bonhoeffer).

Felhasznált irodalom:

Dietrich Bonhoeffer: *Etika*, Kolozsvár, Exit Kiadó, 2015, 45.

Fazakas Sándor: Miért bűn a „múlt bűne”, és az mennyiben az egyházé...?, *Református Szemle* 107, 2014/6, 657–677, 669.

Miroslav Volf: The social meaning of reconciliation, *Transformation* 16, 1999/1, 7–12, 11.

Szilágyi Ákos: Tematizálok, tehát vagyok!, *Népszabadság* 63, 2005/48, 5.